

# Σοβαρές αδυναμίες περιέχει το πρόγραμμα του Συνασπισμού

Το Πρόγραμμα του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου διέφυσε όλους εκείνους που περίμεναν κάτι πολύ συγκεκριμένο και εξειδικευμένο σαν συνέχεια του πορισματος της ομάδας εργασίας ΚΚΕ - ΕΑΡ που δόθηκε στη δημοσιότητα στις αρχές Δεκεμβρίου 1988. Αντ' αυτού όμως, έχουμε ένα κείμενο γενικόλογο και ασαφές, το οποίο δεν περιέχει συγκεκριμένες, ρεαλιστικές προτάσεις και παρουσιάζει σοβαρές αδυναμίες, τόσο στα θεωρητικά ζητήματα, όσο και στις επιμέρους αναλύσεις και τοποθετήσεις.

Το οικονομικό πρόγραμμα του Συνασπισμού της Αριστεράς και της Προόδου δεν είναι στην πραγματικότητα μια ρεαλιστική πρόταση οικονομικής πολιτικής. Είναι απλά ένα κείμενο με γενικές διακηρύξεις και επιθυμητούς στόχους με τους οποίους θα συμφωνούσε ο καθένας. Δεν αποτελεί όμως συγκεκριμένη πρόταση οικονομικής πολιτικής, αφού δεν αναφέρει πούθενά την οικονομική στρατηγική και τα επιμέρους μέσα πολιτικής με την οποία οι στόχοι του προγράμματος θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν.

Η «πλήρης απασχόληση», η «αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων της ελληνικής οικονομίας», ο «εκσυγχρονισμός και η ανασυγκρότησή της», η «σταθερή άνοδος του βιοτικού επιπέδου του λαού», η «στήριξη του εισοδήματος των μισθωτών και των συνταξιούχων», των αγροτών των επαγγελματιών και των άλλων λαϊκών στρωμάτων», η «μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα», ο «εκσυγχρονισμός, η βιωσιμότητα και η ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας μας», η «κατάκτηση των νέων τεχνολογιών», η «παραγωγική και ανταγωνιστική ένταξη της ελληνικής οικονομίας στο διεθνές καταμερισμό εργασίας» κ.λπ., είναι ευγενείς στόχοι και οράματα υπέρ των οποίων τασόμαστε όλοι, όπως τασόμαστε και υπέρ της μητρότητας ή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το θέμα δεν είναι εκεί. Το θέμα είναι αν οι στόχοι αυτοί είναι ρεαλιστικοί. Σε ποιο χρονικό ορίζοντα είναι εφικτοί; Με ποια στρατηγική και με ποια συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής;

Σωστά το Πρόγραμμα τονίζει πως η αντιμετώπιση των σοβαρών ανακατατάξεων που συντελούνται στο διεθνές σύστημα καταμερισμού της εργασίας και της εντεινόμενης διεθνοποίησης των οικονομιών δεν γίνεται με πολιτική εθνικού απομονωτισμού. Παράλληλα όμως μιλάει για παράδοση της οικονομίας σήμερα στις άναρχες δυνάμεις της αγοράς και για τον αγώνα του Συνασπισμού για «να μην υποταγούν οι ελληνικές επιχειρήσεις στη λογική της αγοράς και του κεφαλαίου», χωρίς να αναφέρει τις κρατικές παρεμβάσεις που προτείνει για την αντιμετώπιση των δυνάμεων αυτών. Ποιος θα πραγματοποιήσει τις παραγωγικές επενδύσεις στην οικονομία; Ποιος ακριβώς θα είναι ο ρόλος του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα; Στις μέρες μας, ακριβώς επειδή εντείνεται η διεθνοποίηση των οικονομιών, όλα τα σοσιαλιστικά οικονομικά προγράμματα, σε Ανατολή και Δύση, συμβαδίζουν με τις δυνάμεις της αγοράς και δεν πάνε αντίθετα σ' αυτές γιατί κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό. Πέρασε η εποχή της αυτάρκειας και του προστατευτισμού.

Η μεγαλύτερη όμως αδυναμία του Προγράμματος του Συνασπισμού είναι η έλλειψη κάθε αναφοράς στην εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση του Προγράμματος. Δεν ξέφυγε δηλαδή και η Αριστερά από την κλασική αδυναμία των προγραμμάτων όλων των κομμάτων. Την παράθεση σειράς ιδεών και απόψεων στο χώρο της ανάπτυξης και της κοινωνικής πολιτικής χωρίς ταυτόχρονη εξήγηση για την προέλευση και εξασφάλιση των αναγκαίων χρηματικών πόρων. Ένα παράδειγμα: Επекτείνεται η εκπαίδευση, είτε με τη μορφή της προσχολικής αγωγής, είτε της υποχρεωτικής παιδείας στα Λύκεια, είτε με τη δημιουργία μεταπτυχιακών σπουδών. Όλα αυτά είναι

Του ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

ωραία πράγματα, αλλά πώς θα εξασφαλιστούν οι πόροι;

Πολλοί από τους στόχους του Προγράμματος του Συνασπισμού δεν συμβιβάζονται μεταξύ τους. Έρχονται σε αντίθεση ο ένας με τον άλλο. Π.χ., ένας από τους στόχους του προγράμματος είναι η αντιμετώπιση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα. Παράλληλα προτείνονται φιλόδοξα προγράμματα για την υγεία, την κοινωνική ασφάλιση, επιχορηγήσεις για την ανεργία, επιδοτήσεις για τη στήριξη των εισοδημάτων κ.λπ. Η πραγματοποίηση των προγραμμάτων αυτών σημαίνει διόγκωση των δαπανών του δημοσίου και αύξηση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού. Προτείνεται επίσης η μείωση της φορολογίας των «υπερφορολογούμενων στρωμάτων». Οι γενικές και αόριστες προτάσεις για την πάταξη της φοροδιαφυγής δεν είναι αρκετές για να αντισταθμίσουν τις επιβαρύνσεις αυτές του προϋπολογισμού όταν μιλάμε για ελλείμματα του δημόσιου τομέα ύψους 1,5 τρις και πλέον. Άλλο παράδειγμα: πολύ σωστά τονίζεται ότι για να αντιμετωπίσει η χώρα τα προβλήματα που βάζει ο διεθνής ανταγωνισμός και καταμερισμός εργασίας πρέπει να ενισχυθεί η βιωσιμότητα και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής βιομηχανίας. Πώς μπορεί όμως να γίνει αυτό, ταυτόχρονα με τη μείωση του χρόνου εργασίας, τις μισθολογικές αυξήσεις και άλλες σχετικές ρυθμίσεις που προτείνονται και που έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους παραγωγής;

Το Πρόγραμμα του Συνασπισμού αποφεύγει προτάσεις σε θέματα ουσίας, όπως η ανεργία, η παραγωγικότητα της εργασίας, τα ελλείμματα και η Δημόσια Διοίκηση. Παραλείπει να δει τη Δημόσια Διοίκηση σαν παραγωγική διαδικασία, αλλά εξακολουθεί να τη βλέπει μέσα από απόψεις παρωχημένες ιστορικά, σαν σχέσεις κράτους - πολίτη και απλών εργασιακών σχέσεων. Το ίδιο με το σοβαρότατο ζήτημα των Δημοσίων Ελλειμμάτων που αντιμετωπίζεται πάλι ιστορικά και παραπέμπεται σε μακροπρόθεσμες αντιμετώπισεις, ενώ το ζήτημα έχει τέτοια οξύτητα και σοβαρότητα που χρειάζεται απάντηση τώρα. Δεν υπάρχει συγκεκριμένη τοποθέτηση για την παραγωγικότητα της εργασίας. Δεν υπάρχει απάντηση για το τώρα, το σήμερα ή το αύριο, αλλά όλα παραπέμπονται σε ευχές και προσδοκίες. Στο ζήτημα της ανεργίας το ίδιο.

Δεν υπάρχει τοποθέτηση στην ήδη συντελούμενη ιδιοτικοποίηση της Ανώτατης Παιδείας με την παρουσία ξένων πανεπιστημιακών ιδρυμάτων στη χώρα μας ή με τη φυγή δεκάδων χιλιάδων Ελλήνων φοιτητών σε Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής.

Παραλείπει το Πρόγραμμα του Συνασπισμού την παράθεση συγκεκριμένων στρατηγικής και πολιτικής σε «αντίθεση με τις συντηρητικές επιλογές που κυριαρχούν σήμερα στην ΕΟΚ». Οι εξελίξεις στην Κοινότητα δείχνουν ότι η πορεία προς το 1992 πράγματι επιταχύνεται.

Πρόσφατα η «Επιτροπή DELORS» ψήφισε ομόφωνα την πρόταση για την οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης. Η διαδικασία αυτή βρίσκεται πια στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής πολιτικής σκηνής. Όταν τελειώσει η διαδικασία αυτή οι 12ψ χώρες - μέλη θα έχουν κοινή κεντρική τράπεζα και κοινό νόμισμα. Η Ελλάδα δεν μπορεί να μείνει συνεχώς πίσω. Πρέπει να προσαρμόσει την οικονομία της και οι οικονομικές της επιδόσεις να συγκλίνουν με εκείνες των εταίρων μας στην Κοινότητα. Κάποτε πρέπει να μετασχηματιστεί πλήρως στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα. Για να γίνει αυτό πρέπει να ριζώσουμε τον πληθωρι-

σμό στο 4-5%. Πρέπει να σταθεροποιήσουμε τη συναλλαγματική μας ισοτιμία αφού προηγουμένως θα έχουμε ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά μας. Αυτά είναι σοβαρά και επείγοντα προβλήματα για τα οποία δεν λείπει τίποτα το Πρόγραμμα του Συνασπισμού.

Δεν ξεκαθαρίζεται η ισοδυναμία που πρέπει να υπάρχει μεταξύ Δημόσιων Επιχειρήσεων και Συνεταιρισμών απέναντι στο Κράτος, με τις επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα. Δεν αξιοποιείται δυστυχώς η πρόσφατη ευρωπαϊκή εμπειρία. Ιδιαίτερα τα σχετικά σημεία του Κειμένου συζητήσης του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος στο τελευταίο του συνέδριο. Εξακολουθεί σε πολλά σημεία του Προγράμματος να υπάρχει η «υπεροχή» του Δημόσιου Τομέα όπως και η συνεχής επέκταση του κράτους στην Παιδεία, την Υγεία και την Τοπική Αυδιοίκηση.

Προτείνεται ο κοινωνικός έλεγχος στη Δημόσια Διοίκηση μέσα από ολομέλειες προσωπικού και επιτροπές. Ιδέες και σχήματα ξεπερασμένα, μια και είναι γνωστό πως ο κοινωνικός έλεγχος εξασφαλίζεται με έναν τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης που το στοιχείο της συμμετοχής είναι οργανικό του μέρους. Το ίδιο στις Ένοπλες Δυνάμεις. Πάλι επιτροπές στρατευμένων για την προώθηση των προβλημάτων διαβίωσης. Είναι δυνατόν το σημαντικότερο πρόβλημα του Έλληνα στρατιώτη, η διαβίωσή του, να είναι θέμα επιτροπής στρατευμένων και όχι μέρους, οργανικό, του τρόπου που είναι οργανωμένος ο στρατός;

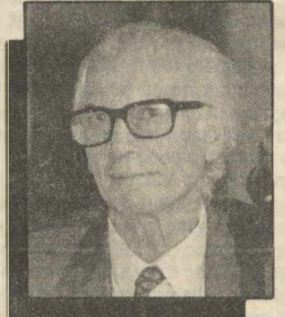
Υπάρχει σοβαρή σύγχυση στο ζήτημα του Προγραμματισμού. Μέσα από περιττές φραστικές διατυπώσεις ξαναχουμε έννοιες ξεπερασμένες τουλάχιστον στη σύγχρονη Ευρώπη, όπως: «Το γενικό μακροχρόνιο σχέδιο θα εξειδικεύεται σε... και βραχυχρόνια προγράμματα, στον Προϋπολογισμό...». Φαίνεται πως οι επιστήμονες του Συνασπισμού δεν γνωρίζουν τα περί «Προγραμματισμού Κατευθύνσεων», «Ενδεικτικού Προγραμματισμού» και «Πολιτικών κατά Τομέα Οικονομικής και Κοινωνικής Δραστηριότητας» που χρησιμοποιούνται ιδιαίτερα από τα Σοσιαλιστικά Κόμματα της Δυτικής Ευρώπης.

Ο Τομέας των υπηρεσιών σαν σύγχρονη μορφή οικονομικής δραστηριότητας υποτιμάται κατά τρόπο εντυπωσιακό στο Πρόγραμμα του Συνασπισμού. Ο Τομέας των υπηρεσιών παράγει το 50% του ΑΕΠ και απασχολεί το 40% του ενεργού πληθυσμού σε στοιχεία του 1987 στην Ελλάδα. Είναι κρίμα ότι αντιμετωπίζεται με λεξιλόγιο και αντίληψη που αντιστοιχούν στην πραγματικότητα της περασμένης δεκαετίας.

Ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου παρουσιάζεται σαν μια κοινωνική δύναμη που διεκδικεί συμμετοχή στις πολιτικές εξελίξεις μετά τη 18η Ιουνίου 1989. Είναι θετικό ότι εμφάνισε ένα πρόγραμμα που εκφράζει ένα μεγάλο μέρος της παραδοσιακής Αριστεράς και ότι επιχειρεί να απαντήσει στα μεγάλα οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα της χώρας. Φαίνεται όμως πως δεν τα καταφέρει. Ιδιαίτερα γιατί δεν διατυπώνει τις συγκεκριμένες κατευθύνσεις πάνω στις οποίες θα πραγματοποιηθεί η νέου τύπου ανάπτυξη που θα μπορεί να βγάλει τη χώρα από τα αζιζέδοδα. Δεν καταφέρνει να διατυπώσει επίσης τις προτάσεις εκείνες που χρειάζεται η χώρα για να αντιμετωπίσει τα κρίσιμα ζητήματα που την απασχολούν και που είναι απαραίτητο να είναι σαφείς και ξεκάθαρες. Πράγματα που δεν μπορούν να περιμούν την επαύριο των εκλογών. Πρέπει να είναι γνωστά σήμερα για να μπορεί να το εκλογικό σώμα να καταλάβει ποιοί είναι σε θέση να απαντήσουν καλύτερα στα προβλήματα και στα ερωτηματικά του.

## Επιστημάνσεις

### Το «λάθος» του κ. Φαράκου



Μπορεί ο κ. Φαράκος να καταγγέλει τους «δύο μονομάχους» για τον τρόπο που αντιπαράθενται, υποκύπτει όμως στον κίτρινο πειρασμό.

«Με τη δική σας δύναμη» είπε «η ισχυρή παρουσία του Συνασπισμού, βάζει τέρμα στις πλαστικές αυτοδυναμίες ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ. Στέλνει στον αγύριστο τους ψευτομονομάχους». Αυτή κι αν είναι «πολιτική» αντιπαράθεση!

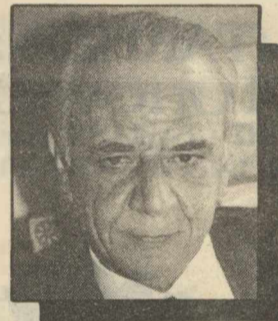
### Γνωστή μέθοδος

Η συγκέντρωση της Ν.Δ. στη Θεσσαλονίκη γέμισε με απαισιοδοξία και μαύρες σκέψεις τα εκεί στελέχη της. Παρά τη μεγάλη κινητοποίηση τα αποτελέσματα υπήρξαν πενιχρά. Απόδειξη; μπορούσε κανείς να πλησιάσει με άνεση, κάτω ακριβώς από την εξέδρα που μιλούσε ο κ. Μητσotάκης. Αλλά αραϊ-αραϊ φαινόμεσταν καμιά σαρανταριά.

### Παιδιά πολλά παιδιά!

Δεν ξέρω τι ακριβώς υπονοούσε ο κ. Μητσotάκης, όταν στη Θεσσαλονίκη είπε: ψηφίστε Ν.Δ. για να ξαναρχίσουν οι Έλληνες να αποκτούν παιδιά. Να το εκλάβουμε ως απειλή;

### Γιατί κ. Γιατράκο;



Ο Δήμος της Αθήνας μας κατήγγειλε. Γιατί ρίξαμε κάποια διαφημιστικά φέιγ-βολάν στους αθηναϊκούς δρόμους. Και μας συμπεριέλαβε στη «μαύρη λίστα» όσων ρυπαίνουν την πρωτεύουσα.

Δεν αρνούμαστε βέβαια πως είχαμε και μες μια πολύ μικρή συμβολή στη ρύπανση. Αλλά τις μέρες αυτές στην Αθήνα γίνεται χαμός. Την «Εξόρμηση» βρήκε ο Δήμος να καταγγείλει;

### Γιατί θα ψηφίσουμε ΠΑΣΟΚ

Επεισόδιο δεύτερο. Συνεχίζουμε να παραθέτουμε τρεις λόγους την ημέρα που θα μας κάνουν να ψηφίσουμε ΠΑΣΟΚ. Λόγος τέταρτος: Γιατί ό μη γένοιτο κερδίσει η Ν.Δ., φαντάζεστε τι Τέρι Χρυσό και Περικλή Πετράκη θα υποστούμε τηλεοπτικώς. Λόγος πέμπτος: Γιατί πολύ θέλω να δω το βράδυ των εκλογών τι μούτρα θα κάνει ο κ. Μητσotάκης. Λόγος έκτος: Γιατί φαντάζεστε υπουργό Πολιτισμού τον κ. Ζάχο Χατζηφωτίου;

### Το πρόσχημα της ήττας προετοιμάζεται

Αυτά τα περί «σχεδίου νοθείας» για τις εκλογές που έχει βαλθεί να καταγγέλει η Ν.Δ. τι είναι πάλι; Ο κ. Μητσotάκης δεν είναι αυτός που εγγυάται πως οι εκλογές θα είναι τίμιες; Τι χρειάζονται λοιπόν τα υπόλοιπα; Μήπως αναζητείται από τώρα το πρόσχημα της ήττας;

«Ανεβαίνουμε» δηλώνει ο κ. Κύρκος. Προσοχή στους ιλιγγύους κ. Λεωνίδα!

Έξι μέρες απομένουν μέχρι τις εκλογές. Κι όπως τα πνεύματα θα οξύνονται πλησιάζοντας τις κάλπες, είναι νομίζω αναγκαίο να προγραμματίσει ότι: η σιγουριά της νίκης θα πρέπει να μεταφράζεται σε ήμερη δύναμη. Και να αποφεύγονται οι απαντήσεις στις αναμενόμενες από τους οπαδούς της Ν.Δ. προκλήσεις.

## Ο ξένος Τύπος σχολιάζει

### ΕΣΣΔ: Άσκηση γοητείας στη Βόννη

Η επίσκεψη του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ στη Βόννη, προκάλεσε εκτενή σχόλια στον ξένο τύπο. Σχετικά έγραψαν:



Λιγότερο από δυο εβδομάδες μετά τον Τζορτζ Μπους, ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ φθάνει με τη σειρά του στη Βόννη.

Πρόκειται για έναν Μιχαήλ Γκορμπατσόφ που είναι πολύ δημοφιλής στη χώρα, σύμφωνα με τις

γερμανικές δημοσκοπήσεις, ενώ ο Χέλμουτ Κολ υποφέρει από μια συνεχή πτώση της δημοτικότητάς.

Σοβιετικοί και Γερμανοί συμφώνησαν να δώσουν μεγάλη δημοσιότητα σ' αυτή την επίσκεψη

Και η παραμικρή λεπτομέρεια από τις κινήσεις και τις ομιλίες του Γκορμπατσόφ κατά τη διάρκεια αυτών των τεσσάρων ημερών στη Δυ-

τική Γερμανία θα αναλυθούν εξονυχιστικά από το Ανατολικό Βερολίνο, όπου εδρεύει μια ομάδα, η οποία αγνοεί τη λέξη περσεστρόικα, αλλά επίσης και στο Παρίσι και στην Ουάσινγκτον όπου κάποιοι φοβούνται μια ουδέτερη «απόκλιση» της Δυτικής Γερμανίας, από τον υπερβολικό ενθουσιασμό για τον Γκορμπατσόφ.



Το ταξίδι στη Βόννη, στο πλαίσιο της άσκησης γοητείας του

Γκορμπατσόφ προς την Κεντρική Ευρώπη, παρουσιάζει στρατηγικό ενδιαφέρον. Πράγματι, όλα σπρώχνουν τη Δυτική Γερμανία να στρέψει το βλέμμα ανατολικά. Πρώτα απ' όλα, η Ιστορία: Η Κεντρική Ευρώπη ζούσε πάντοτε υπό τη γερμανική επιρροή. Στη συνέχεια, πολιτικοί λόγοι: η Μόσχα κρατά το κλειδί για την προσέγγιση των δυο Γερμανιών. Τέλος, η ασφάλεια: η Δυτική Γερμανία θα αντιμετωπίσει προβλήματα μελλοντικά, για να εγγυηθεί την ειρήνη στο πλαίσιο της ισορροπίας του τρόμου.